

שְׁמֵרוֹ וְדָרְשׁוּ

(ד"ה א' כ"ח ח')

בענין נישול עכו"ם
 < גזירת חתנות
 < נישול ופת עכו"ם
 < המשך נשבע הבא בעז"ה

Issue 55

A publication of K'hal Adath Jeshurun of Monsey

ט"ו מנחה חזקת חס"ה

“ולא תתוודעו בהם, בתוך לא תתן לבנו...” (דברים ד' ג')

“And do not make marriages with them, your daughter do not give to their son...”

Bishul Akum The disastrous effects of intermarriage with non-Jews, is something that is clear to all. Chazal decreed several decrees, with the purpose of preventing social interaction between us and non-Jews, since such mingling and interaction can lead eventually to intermarriage. These decrees include: not drinking wine with non-Jews and eating their bread or food cooked by them¹. By prohibiting the consumption of their food, we are prevented from extensive socializing with non-Jews and its calamitous effects. Rashi cites an additional reason for this prohibition that we are concerned that an Akum may mix in non-Kosher food without saying so².

According to some Rishonim, the decree against eating food cooked by an Akum – Bishul Akum, preceded the decree against their bread - Pas Akum. This was since bread did not pose as much of a concern as a catalyst of socialization as a cooked meal³, or simply because bread is a necessary staple⁴, and Chazal did not wish to prohibit it in the beginning. Only later on did the need arise to further forbid even Pas Akum. For these reasons, many of the leniencies applied by Pas Akum do not apply when discussing Bishul Akum (see below). Other Rishonim state that both decrees were made at the same time as part of one decree⁵, or that Pas Akum was decreed first⁶.

Since the purpose of these decrees was to prevent socializing, Chazal excepted from the decree bread that was produced in a commercial setting, called Pas Palter⁷. Since the bread was produced for the purpose of selling it, there is no reason to suspect that eating it will bring Jews and non-Jews to socialize. Regarding the Gezeirah of Bishul Akum, almost all opinions maintain that this leniency does not apply⁸. R' Moshe Feinstein states, that even so, if the process for cooking the food is completely different when produced commercially in a factory than when produced at home, one need not condemn a person who is lenient with these foods⁹.

The Gemara states that the ultimate concern of social mingling was that it would cause Avodah Zara¹⁰. For this reason some wished to suggest that this decree would not apply to non-Jews that are not idol worshippers, such as Muslims. The Poskim conclude that even for non-idol worshippers, since the concern of intermarriage still applies¹¹. If the Akum does not have any children (eliminating the possibility of marrying them), his bread and cooked food is still forbidden. Although we are not concerned with intermarriage with this person, we are still concerned with any social contact since it may bring to intermarriage with other Goyim¹². A non-religious Jew is included in the Issur of Bishul Akum, since even if the concern of intermarriage does not apply, the concern of Rashi that he may mix in Treife foods still exists¹³.

¹ שבת יז ע"ב, גזרו על פתן ושמן משום יינן, ועל יינן משום בנותיהן, ועל בנותיהן משום דבר אחר, ועל דבר אחר משום דבר אחר, ע"ש. והיא מהי"ח דבר שגזרו ב"ש וב"ה, ע' ע"ז לו ע"א, פיתן ושמן, יינן ובנותיהן, כולן משמנה עשר דבר הן.

² רש"י בדף ל"ה שם כתב שהגזירה משום חתנות, ובדף ל"ח כתב שהוא משום שמא יאכילנו דבר טמא. וכ"כ האו"ז ע"ז סי' קצא בשם רשב"ם, ועי"ש סי' קצב. ועי' הג"א שם סי' כח. ועי' ס' מקור מים חיים סי' קיג שלרש"י לא אסרו אלא כשישנם ב' הטעמים יחד חתנות וחשש דבר טמא. ועי' פיהמ"ש להרמב"ם ע"ז שם דמשמע דשניהם דבר אחד הם, ע"ש.

³ תוס' שם לו ע"ב, כ' בשם ר"ת דשלקות גזירה קדמונית יותר היתה וכשהתירו את הפת לא התירו שלקות מהאי טעמא דפת ושלקות תרי מילי נינהו. וכ"כ הרמב"ן וריטב"א ומאירי שם ל"ה ע"א בשמו, ע"ש.

⁴ ריטב"א שם בשם רבינו יונה, מאירי שם בשם רבי שתיצו.

⁵ ר"ן ע"ז פ"ב במשנה. ועי' ירושלמי שבת וע"ז שם. ועי' ריטב"א שם בשם הר"מ שגזירת פת היה קודם, ועי' רמב"ן שם.

⁶ או"ז שם.

⁷ ע' ע"ז שם לענין פת פלטר ופת פורני. ושם דרק במקום שאין פת ישראל מצוי מתירין פת פלטר. ועי' שו"ע יו"ד קיב ס"ב י"ש מקומות שמקילין בדבר ולוקחים פת מנחתום העכו"ם, במקום שאין שם נחתום ישראל, מפני שהיא שעת הדחק. וכ' הרמ"א בשם הב"י לדעת המרדכי וסמ"ק והג"א ומהרא"י ואו"ה ריש כלל מ"ד, וי"א דאפילו במקום שפת ישראל מצוי, שרי.

⁸ ע' פרמ"ג יו"ד קי"ב סק"ג במשב"ז וברכ"י שם סק"ט, וכן הסכימו הפוסקים. אולם ע' בשו"ת מהריט"ץ ס' קס"א שהתיר פלטר גם בבישול, ועי' שם ארי' ס' כ"ב.

⁹ שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ד סימן מח, שיש אומרים טעמים להקל וכן נוהגין רוב העם, ובאיסור זה שהוא דרבנן אין למחות באלו שמקילין, ע"ש. ויש שגם סומכין על הרא"ה בבדק הבית שבאופן כזה אין חשש חתנות, כיון שאין שום קירוב דעת לבעה"ב, אפי' פחות מסתם פלטר.

¹⁰ ע"ז לו ע"ב, כולן משום עבודת כוכבים גזרו בהן, דכי אתא רב אחא בר אדא א"ר יצחק: גזרו על פיתן משום שמנן; מאי אולמיה דשמן מפת? אלא, על פיתן ושמן משום יינן, ועל יינן משום בנותיהן, ועל בנותיהן משום דבר אחר, ועל דבר אחר משום ד"א.

¹¹ הפרמ"ג שם בשפ"ד סק"ב אסר בכותי שאינו עכו"ם וכן בפרי תואר שם, וכ"כ ברב פעלים יו"ד ח"ג ס"י, דאין חילוק. ובכלל אין להביא ראי' מלשון הש"ס ושו"ע של "עובדי ע"ז" כי הרבה דברים כאלו הכניסו ע"י הצנזור, ואין ראי' מזה כלל.

¹² שו"ת הרשב"א ס' רמ"ח והובא בש"ך שם סק"ד, ועל דרכ"ת סק"ח בשם הכנה"ג דה"ה בני מלכים שבדואי לא יתחתנו עמנו.

¹³ בפת"ת סק"א הביא בשם תפארת למשה דפת של מומר מותר כיון דליכא חתנות, ועי' באג"מ יו"ד ח"א ס' מ"ה שמיקל בפועלים מומרים. אולם בשו"ת מהר"ם שיק ס' רפ"א חולק עליו ע"פ שיטת הר"ן דמומר דינו כגוי לכל דבר, אע"ג שלא גזרו על בנותיו. וכ"כ בשו"ת טוטו"ד להגרש"ק ח"ב ס' ט"ז, ובפרט שעשוי להכשיל בדבר איסור. ועי' באבב"נ ס' צ"ב סק"ד שגם בת מומר אסורה לינשא, אם היא מומרת כמוהו. וכבר דיברנו בשבוע שעבר, אם המומרים שלנו יש להם דין תינוק שנשבה.

Criteria Following the original line of reasoning of preventing socializing, certain categories of foods are not included in the prohibition. The first of these categories is called **אינו עולה על שולחן מלכים** – not fit to be served on the table of kings. This refers to any food that would not be served at a respectable banquet, such as a formal dinner etc¹⁴. Since the food is not prestigious in nature, it won't produce feelings of gratitude to the cook, and no concern of socialization is involved. It is often difficult to determine if a specific food is deemed to be Halachically included in this category, and often this label varies by local culinary customs of that time and place. For example, the Aruch Hashulchan and the Chochmas Adam dispute if potatoes are **עולה על שולחן מלכים**, since at that time potatoes was a food consumed mainly by peasants¹⁵. Nowadays, potatoes are served in many forms at royal banquets, and would certainly be considered **עולה על שולחן מלכים**¹⁶. An item which can be produced and cooked in several ways, some of which are fit for a royal banquet and some are not, is a **Machlokes Haposkim**¹⁷. One example of this is potato chips. Although potato chips are not served at a royal banquet, as we have stated potatoes in other forms are served. This Shailoh possibly applies to rice cakes as well¹⁸.

Another criteria required for a food to be prohibited by Bishul Akum is that it is not generally eaten in a raw state. This would include many fruits and vegetables, as well as cheese and water¹⁹. Eggs can be eaten in a raw state, but generally are not. Such a food is not considered "eaten when raw" and is prohibited if cooked by a Goy²⁰. Most Poskim state that milk is not prohibited if cooked by a non-Jew, since it is included in this category²¹. For this reason pasteurization on milk can be done by a Goy. There are several other possible criteria for Bishul Akum, as well as many specific Shailos that need to be discussed. Due to time constraints, we will **בעז"ה** discuss these items in next week's issue.

גוט שבת,
מאיר הלוי הלמן
ס. אדעל, קוויבק יצ"ו

¹⁴ע"ז לח ע"א, אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל הנאכל כמות שהוא חי - אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי. בפומבדיתא מתנו הכי, אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת - אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. ופסקו התוס' והרא"ש והר"ן כתרי לישני לקולא וכן בשו"ע קי"ג. וע' כה"ח סק"ב ש"מלכים" ל"ד דה"ה כל סעודה חשובה.

¹⁵חכמ"א כלל ס"ו ס"ד כ' שראוי לעלות על שו"מ, ובערוה"ש יו"ד קי"ג סי"ח כתב שאינו ראוי.
¹⁶שו"ת שבט הלוי ח"ו ס' ק"ח.

¹⁷בתפארי"י ע"ז פ"ב ס' נ"ב כתב שהולכין אחר מין המאכל. וע' תשובה בזה בס"ס פתחי הלכה מבעהמ"ח ס' שו"ת באר משה מש"כ בזה.

¹⁸ע' אמת ליעקב על השו"ע ס' קי"ג הערה 42 שהביאו משמו potato chips אסורין משום בישול עכו"ם, וכ"כ באג"מ יו"ד ח"ד סימן מח שאין בזה היתר ברור.
¹⁹ע' רש"י ביצה ט"ז ע"א דהטעם משום דהבישול לא מהני מידי, וכ"פ המ"ב ס' תקנ"ב סקי"א דאין עליו שם תבשיל. וטעם שאינו חשובה לכאורה א"ל. וע' ש"ך ס' קנ"ב סק"ב שאדם חשוב יש לו להחמיר גם בזה, אולם בדגומ"מ ובערוה"ש ס' קי"ג חולק.

²⁰ע' ט"ז שם דאכילה ע"י הדחק היא ואינו בכלל נאכל כמ"ש חי.

²¹בתוס' תענית ל' ד"ה ערב כתב מפורש שחלב הוה נאכל כמו שהוא חי.